

Voorstel

Datum vergadering: 9 september 2020
Datum B&W: 16 juni 2020

Portefeuillehouder: Dorien Zandvliet
Auteur: Laure ter Stege

Onderwerp:

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2019-2039 versie 2

Voorgesteld besluit:

1. Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2039 vast te stellen

Inleiding

Tijdens de collegevergadering van 24 maart 2020 is eerder een collegeadvies m.b.t. het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (hierna IHP) behandeld. Dit advies is toen aangehouden, vanwege aanvullingen op het IHP van het college. De aanvullingen zijn inmiddels verwerkt, wat heeft geleid tot een nieuwe versie van het IHP en daardoor ook een nieuw collegeadvies m.b.t. het vaststellen van het IHP door het college van B&W.

In 2016 hebben de sectorraden van het Primair Onderwijs (PO-raad) en het Voortgezet Onderwijs (VO-raad) samen met de VNG een wetsvoorstel ingediend. Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen voor de (kwaliteit van de) huisvesting van scholen. Een concrete verandering die voortkomt uit het wetsvoorstel is het vervangen van de systematiek van een jaarcyclus bij aanvragen voor onderwijshuisvesting door een Integraal Huisvestingsplan (hierna IHP). Met het IHP wordt na overleg tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastgelegd in een meerjarenprogramma. Dit meerjarenprogramma wordt het Integraal Huisvestingsplan (IHP) genoemd. Het IHP geeft voor de eerste 4 jaar concreet aan wat de opgave is met betrekking tot onderwijshuisvesting en geeft een doorkijk voor de langere termijn (20 jaar).

Onder leiding van bouwmanagement- en adviesbureau HEVO hebben de gemeente Alblasserdam, de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties via een Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) gezamenlijk voorliggend Integraal Huisvestingsplan ontwikkeld. Niet alleen de gemeente en schoolbesturen, maar ook kinderopvangorganisaties zijn betrokken geweest bij de ontwikkeling van het IHP. De reden hiervoor is dat de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties, wanneer dit mogelijk is, inzetten op de vorming van (Integrale) Kindcentra. In integrale kindcentra wordt door organisaties uit het onderwijs, kinderopvang en/of andere maatschappelijke partijen samengewerkt volgens één pedagogische en educatieve visie. De invulling van het begrip "kindcentra" en eventuele samenwerking wordt in Alblasserdam per school op eigen wijze vormgegeven.

Het voorliggend IHP bestaat uit vier deelproducten. Het eerste deelproduct is de bouwstenennotitie. De bouwstenennotitie geeft de visie van de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties op onderwijshuisvesting weer. De bouwstenennotitie belicht de volgende bouwstenen: de samenwerking tussen gemeente, schoolbesturen en partners, vraag en aanbod, regie, kwaliteit en duurzaamheid, renovatie en vervangende nieuwbouw. Gezamenlijk streven we naar een toekomstbestendig landschap en een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen van 0-13 jaar waarin zij de beste ontwikkelkansen krijgen. Dit betekent onder andere dat organisaties uit het onderwijs, kinderopvang en/of andere maatschappelijke partners samenwerken en werken volgens één

pedagogische, educatieve visie. Daarbij is het van belang dat het ontwikkelaanbod toegankelijk is en aansluit op de vraag van de maatschappij. Het uitgangspunt is om kinderen in Alblasserdam de best mogelijke kansen te bieden in hun ontwikkeling en voor te bereiden op hun toekomst. Dit uitgangspunt sluit aan op de doelstelling van Spoor 1 Actiever & Zorgzamer uit het coalitieakkoord 2018-2022 en het jeugdbeleid Route22. In dit coalitieakkoord en beleid staat dat we het als gemeente erg belangrijk vinden dat de kinderen in ons dorp zich welkom voelen in Alblasserdam en genoeg voorzieningen hebben om zichzelf te ontwikkelen en te ontplooien. Een goed ontwikkelaanbod is hiervoor essentieel.

Het tweede deelproduct betreft een nulmeting en de daarbij behorende beoordeling van het gebouwenbestand. De nulmeting is uitgevoerd via QuickScans en fungeert als fundering voor het IHP. De indicatoren voor de QuickScans waren: uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnemilieu, exploitatie en onderwijskundige staat.

Op basis van de uitkomsten van de QuickScans en de in het OOGO afgesproken urgentiecriteria is gestart met de scenario-ontwikkeling: het derde deelproduct. Kort gezegd geeft dit derde deelproduct een overzicht van welke school/kindcentrum, wanneer op de rol staat voor (ver)nieuwbouw of renovatie in de aankomende 20 jaar. Dit derde deelproduct wordt in de onderstaande tabel beknopt weergegeven:

Tijdspad	School
0-5 jaar	IKC De Twijn – nieuwbouw (reeds in uitvoering)
0-5 jaar (ambitie)	't Nokkenwiel Boerenpad / OBS Het Palet – (ver)nieuwbouw Boerenpad en het oplossen van het ruimtetekort voor Het Palet (scenario 1) <i>*Voor de locatie 't Nokkenwiel Maasplein is er geen vervangingsopgave op korte termijn in dit IHP. Echter wordt de locatie deels als onveilig ervaren, dit heeft te maken met het schoolplein. Het veilig inrichten van het schoolplein is een prioriteit op de korte termijn.</i> Of Samenvoegen 't Nokkenwiel Boerenpad en 't Nokkenwiel Maasplein incl. het oplossen van het ruimtetekort voor Het Palet - (ver)nieuwbouw (scenario 2)
5-10 jaar (ambitie)	Het Kompas – (ver)nieuwbouw
5-10 jaar (ambitie)	IKC De Schalm (ver)nieuwbouw inclusief het oplossen van het ruimtetekort
10-20 jaar (ambitie)	Ds. Joannes Beukelmanschool Weverstraat – (ver)nieuwbouw
+ 20 jaar (ambitie)	't Nokkenwiel Maasplein – (ver)nieuwbouw
+ 20 jaar (ambitie)	Ds. Joannes Beukelmanschool Rembrandtlaan - (ver)nieuwbouw

Tijdens een opiniërende bespreking van het IHP in het college van B&W (24 maart 2020) heeft het college de wens uitgesproken om een extra scenario voor het openbaar onderwijs toe te voegen aan het bestaande scenario. Dit betreft een gezamenlijk scenario voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad, IKC 't Nokkenwiel Maasplein en IKC Het Palet. De reden waarom het college deze mogelijkheid wil onderzoeken is, omdat vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening één school op de plek van 't Nokkenwiel Boerenpad wellicht kan zorgen voor een gebiedsontwikkeling van hogere kwaliteit. Ook gezien het leerlingenaantal en vanuit het oogpunt van kosten-efficiency vindt het college het de moeite waard om dit extra scenario in ieder geval te onderzoeken op haalbaarheid. Het college vraagt zich af hoe kostenefficiënt het is voor een school met deze omvang en leerlingenaantal om drie locaties te hebben. Het college heeft de wens voor het toevoegen van een extra scenario voorgelegd aan de deelnemers van het OOGO. Alle besturen van kinderopvang- en onderwijsorganisaties hebben begrip

voor deze wens van het college, maar zien kanttekeningen en bezwaren. Zo wordt de leeftijd van het gebouw in het IHP gezien als een afwegingscriterium, maar is 't Nokkenwiel Maasplein geen oud gebouw. Schoolbesturen vragen zich af of dan wel zorgvuldig met de onderwijsmiddelen wordt omgegaan.

Het vierde deelproduct betreft de financiële vertaling. In dit deelproduct zijn de hierboven beschreven scenario's voorzien van een financieel kader. Een belangrijk, maar ook complex uitgangspunt dat in het vierde deelproduct naar voren komt is het principe van Total Cost of Ownership (TCO). In het OOGO is afgesproken dat de gemeente in principe haar zorgplicht financiert. Dit houdt in dat de gemeente verantwoordelijk is voor het financieren van de basiskwaliteit bij nieuwbouw. In de praktijk betekent dit het Bouwbesluit + de BENG-eis. Echter, aangezien we als gemeente de ambitie hebben om in 2050 energieneutraal te zijn, is afgesproken dat de gemeente 75 euro per m2 extra financiert om de ENG-eis te halen. Verdere extra kwaliteit, bovenop de hierboven beschreven basiskwaliteit en de ENG-eis, wordt in principe gefinancierd via TCO door de schoolbesturen. Bij TCO dragen schoolbesturen mogelijk bij aan een deel van de stichtingskosten van een nieuwbouw- of renovatieopgave. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat schoolbesturen op dit moment te maken hebben met een investeringsverbod. In het wetsvoorstel van de PO-raad, VO-raad en de VNG is één van de uitgangspunten het versoepelen van dit investeringsverbod. Daarnaast zorgen huidige maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het lerarentekort en werkdruk, voor beperkingen als het gaat om het bijdragen van schoolbesturen via TCO.

In het vierde deelproduct wordt het eerste scenario (het scenario dat op de rol staat voor de aankomende 4 jaar) verder uitgewerkt. Dit betreft de twee scenario's voor het openbaar onderwijs. Het is daarbij goed om te vermelden dat het bij de financiële vertaling gaat om een inschatting van de kosten. Per project blijft maatwerk noodzakelijk. Voor de eerste scenario's wordt het financieel kader uitgebreid met een financiële vertaling voor de tijdelijke huisvesting en een financiële vertaling voor de voorfinanciering voor de kinderopvang. De voorfinanciering voor de kinderopvang is in het IHP meegenomen, omdat wij als gemeente samen met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties streven naar de doorgaande ontwikkelingslijn en de vorming van Integrale Kindcentra's. Een manier om het werken volgens één educatieve, pedagogische visie te realiseren is door samen te werken in één gebouw.

Beoogd effect

Het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2039 voor Alblasserdam.

Argumenten

1. Het hebben van een IHP als gemeente wordt in de toekomst naar verwachting wettelijk verplicht

In het voorstel van de PO-raad, VO-raad en de VNG wordt onder andere voorgesteld om het IHP te verankeren in de wetgeving. Op deze manier is het vormen van een IHP niet vrijblijvend, maar wettelijk verplicht waarbij de partijen wel vrijheid hebben in de wijze van uitwerking van het IHP. Het voorstel van de sectorraden en de VNG wordt binnenkort formeel aan de huidige minister aangeboden en verwacht wordt dat het binnenkort wettelijk verplicht is voor een gemeente om te beschikken over een IHP.

2. Een IHP leidt tot een meer integrale aanpak voor onderwijshuisvesting

Het huidige stelsel behandelt aanvragen individueel binnen de systematiek van een jaarcyclus. Dit stelsel bemoeilijkt een beleidsrijke en integrale beschouwing van de benodigde investeringen in het scholenlandschap van een gemeente. De systematiek van de jaarcyclus leidt daarmee in een aantal gevallen tot een gefragmenteerde aanpak. In tegenstelling tot deze werkwijze (voortkomend uit de verordening onderwijshuisvesting), wordt in het IHP uitgegaan van een proactief onderwijshuisvestingsbeleid. In formele zin laten wij als gemeente hiermee zien op welke wijze wij de zorgplicht, op grond van de taak die de gemeente heeft in het voorzien van huisvesting voor het

onderwijs, wensen in te vullen. Het IHP stelt de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties in staat om op korte en lange termijn strategische keuzes te maken en proactief beleid te voeren. Daarnaast biedt het IHP een meerjarenperspectief waarop het eigen (investerings-)beleid kan worden afgestemd. Ook vormt het IHP het beleidskader voor het onderwijshuisvestingsbeleid voor de periode 2019-2039.

3. Het IHP is een dynamisch document en daardoor toekomstbestendig

Iedere 4 jaar zal het IHP worden herijkt. Op deze manier blijft het beleidskader voor het onderwijshuisvestingsbeleid aansluiten bij de vragen en de behoeften die op dat moment aanwezig zijn.

Kanttekeningen

1. In Alblasserdam hadden we toch al een IHP?

De gemeente heeft in 2006 in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvang het masterplan Brede School Alblasserdam ontwikkeld. De ontwikkeling van dit masterplan uit 2006 geeft aan dat de gemeente, schoolbesturen en kinderopvang al langer samenwerken vanuit de ambitie om de samenwerking tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvang. Met de ontwikkeling van het IHP wordt hier als het ware een volgende stap in gezet.

2. In hoeverre verhouden de financiële consequenties uit het IHP zich tot de financiële situatie van de gemeente?

Het uitvoeren van de in het IHP beschreven scenario's brengt financiële consequenties met zich mee. Tegelijkertijd vraagt de huidige financiële situatie van de gemeente om behoudendheid op het gebied van grote financiële uitgaven en ook in de toekomst is de financiële situatie van de gemeente onzeker. Dit kan betekenen dat de gemeenteraad bij definitieve besluitvorming over een concrete invulling van (één van) de scenario's uit het IHP een meer integrale afweging moet maken. Die afweging kan mogelijk afwijken van (één van) de uitgangspunten die voortkomen uit het IHP. In het IHP wordt rekening gehouden met de onzekere financiële positie van de gemeente. Zo wordt er voor elk scenario altijd eerst een uitvoeringsonderzoek uitgevoerd en wordt aangegeven dat per project altijd maatwerk noodzakelijk is. Daarbij blijft de zorg voor adequate huisvesting van scholen een voor de gemeente wettelijke taak. Het IHP stelt ons in staat om goed vooruit te kijken, waardoor we minder voor verrassingen komen te staan.

Financiële informatie

Op basis van de door HEVO gemaakte financiële vertaling kan een inschatting worden gemaakt van de financiële consequenties die voortvloeien uit het vast stellen van het IHP. Echter zijn de definitieve financiële consequenties nog niet bekend en kunnen daarom derhalve als PM geraamd worden. De uit het IHP voortvloeiende lasten zullen volgens inschatting op zijn vroegst in 2022 onderdeel uitmaken van de gemeentebegroting. In het meerjareninvesteringsprogramma wordt daarom de post "onderwijshuisvesting" opgenomen. Voor de jaren 2022 en 2023 wordt hier een PM bedrag op geraamd. De kapitaalslasten voor de bouw van De Twijn (reeds in uitvoering) zijn al wel opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor 2021 wordt er rekening gehouden met bepaalde voorbereidingskosten, zoals de uitvoering van een eerste uitvoeringsonderzoek voor de scenario's voor het openbaar onderwijs. Op basis van dit onderzoek kan ook de afweging worden gemaakt tussen (ver)nieuwbouw of renovatie. In de perspectiefnota van 2021 wordt rekening gehouden met deze voorbereidingskosten.

Uitvoering

Op 24 maart 2020 stond een bijeenkomst voor informatie en opinie over het IHP gepland voor raadsleden. Deze BIO is geannuleerd vanwege de situatie rondom het corona-virus. Samen met de griffie is gezocht naar een nieuwe datum. De BIO heeft uiteindelijk plaatsgevonden op 9 juni 2020. Tijdens deze bijeenkomst heeft adviesbureau HEVO een presentatie gegeven waarbij de raadsleden meegenomen werden door het stuk. Na afloop konden raadsleden technische vragen stellen. De meeste vragen gingen over de scenario's in de eerste termijn (0-4 jaar) en de visie op het IHP door de

schoolbesturen en kinderopvangorganisaties. Daarnaast gingen een aantal opmerkingen over technische begrippen in het IHP zoals ENG (energie neutrale gebouwen) en TCO (total cost of ownership).

Na vaststelling van het IHP door het college van B&W en de gemeenteraad zullen de vervolgstappen die voortvloeien uit het IHP door de gemeente (afdeling Ruimtelijke en Maatschappelijke ontwikkeling) al dan niet in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties worden uitgevoerd. Een belangrijke vervolgstap is het in gang zetten van een uitvoeringsonderzoek naar het eerste scenario dat is opgenomen in het IHP. In de uitvoeringsonderzoeken wordt onder andere stilgestaan bij: definitieve afweging tussen nieuwbouw/renovatie, de daadwerkelijke inzet van tijdelijke huisvesting, ruimtelijke aspecten (bestemmingsplan, locatiekeuze etc.), definitieve leerlingenaantallen en bouwkostenniveau 's.

Communicatie

De partijen die bij het opstellen van het IHP betrokken zijn zullen inventariseren wie zij moeten informeren over de gevolgen van het IHP. De gemeente voert hierbij regie. Samen met de afdeling communicatie zal een kernboodschap worden geformuleerd om zo te zorgen voor eenduidige communicatie door alle partijen. Ook zal het IHP op de gemeentewebsite worden gepubliceerd om zo de informatie uit het IHP voor iedereen toegankelijk te maken.

Bijlagen

1. Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs
2. Huisvestingsvoorstel VNG-PO-VO
3. Bijlage III - Waardenwijzer 2019
4. Bijlage IV - Capaciteitsanalyse
5. Bijlage V - Herkomstanalyse

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

